

Тертишник В. М.

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Підручник

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

КИЇВ • АЛЕРТА • 2022

УДК 342.72/.73(477)
Т35

Рецензенти:

Щербанюк О. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича;

Перецьолкін С. М. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права Університету митної справи та фінансів.

Тертишник В. М.

Т35 Права і свободи людини: підручн. Київ: Алерта, 2022. 432 с.
ISBN 978-617-566-725-5

У цьому підручнику на інтегративному рівні розкривається система природних та закріплених у Конституції України і міжнародних правових актах прав і свобод людини, а також правничі питання їх реалізації з урахуванням рішень Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини. Ґрунтовно досліджені доктринальні питання верховенства права, змісту та гарантій прав і свобод людини, удосконалення інститутів правничої допомоги та захисту, забезпечення правосуддя. Проаналізовані проблеми юридичної визначеності та конкуренції правових норм. Сформульовані пропозиції щодо удосконалення законодавства та практики його застосування.

УДК 342.72/.73(477)

ISBN 978-617-566-725-5

© Тертишник В. М., 2022
© Видавництво «Алерта», 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
------------	---

ГЛАВА 1. ДОКТРИНА ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

§ 1. Становлення системи прав і свобод людини.....	7
§ 2. Верховенство права.....	34

ГЛАВА 2. ОСОБИСТІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

§ 1. Право на життя та захист людяності.....	51
§ 2. Право на волю, свободу та особисту недоторканність.....	57
§ 3. Повага до гідності та право на честь	87
§ 4. Свобода думки, слова, світогляду і віросповідання	97
§ 5. Право на недоторканність житла.....	103
§ 6. Право на невтручання в приватне життя	107
§ 7. Таємниця листування, телефонних переговорів, телеграфної та іншої кореспонденції.....	113

ГЛАВА 3. ЕКОЛОГІЧНІ ТА ПРИРОДОРЕСУРСНІ ПРАВА ЛЮДИНИ

§ 1. Людина і природа.....	117
§ 2. Право на безпечне довкілля та вільний доступ до інформації про стан навколишнього середовища, якість харчових продуктів і предметів побуту.....	132
§ 3. Природоресурсні права людини	155

ГЛАВА 4. ГУМАНІТАРНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

§ 1. Право на освіту.....	172
§ 2. Свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості та право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.....	182

**ГЛАВА 5.
ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРАВА
І СВОБОДИ ЛЮДИНИ**

§ 1. Право на житло.....	206
§ 2. Право на власність	210
§ 3. Право на гідні умови життя та соціальний захист, захист дитинства та сім'ї.....	229
§ 4. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування	247
§ 5. Право на працю, підприємницьку діяльність та відпочинок, на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату та винагороду за працю	255

**ГЛАВА 6.
ГРОМАДЯНСЬКО-ПОЛІТИЧНІ ПРАВА
І СВОБОДИ ЛЮДИНИ**

§ 1. Право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському і місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади і місцевого самоврядування.....	270
§ 2. Право на свободу об'єднання в політичні партії і громадські організації та на участь у професійних спілках.....	286
§ 3. Право на страйк, мітинги і демонстрації для захисту своїх прав і свобод.....	291

**ГЛАВА 7.
ПРАВОНАХОДИМІ ПРАВА,
ЗАСОБИ І МОЖЛИВОСТІ**

§ 1. Право на правничу допомогу та захист	295
§ 2. Презумпція добропорядності та презумпція невинуватості	318
§ 3. Право на необхідну оборону та будь-якими незабороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань	333
§ 4. Право на реабілітацію	342
§ 5. Судовий захист у системі забезпечення прав і свобод людини	353

§ 6. Право на судовий захист в Європейському суді з прав людини 385

Основні нормативні акти..... 408

Рекомендована література

Підручники 414
Науково-практичні коментарі 416
Навчальні посібники..... 419
Монографії..... 423

Навчальне видання

Тертишник Володимир Митрофанович

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Підручник

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 15.02.2022 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 25,11.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, 223-15-30.

Е-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.